

15.1.2019

VN/301/2019

Jakelussa mainitut

Viite
Hänvisning

Asia
Ärende YMPÄRISTÖMINISTERIÖN YMPÄRISTÖNSUOJELUOSASTON HANKKEEN ASETTAMINEN: EU:N
JÄTESÄÄDÖSPAKETIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

Ympäristöministeriön ympäristönsuojeluosasto asettaa hankkeen valmistelemaan tarvittavan lainsäädännön ja muut tarpeelliset ohjauskeinot EU:n jätesäädöspaketin täytäntöönpanemiseksi kiinnittäen erityistä huomiota toimiin, joilla Suomi voi saavuttaa direktiiveissä asetetut tiukennetut yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätystavoitteet.

Nyt asetettavan hankkeen tarkoituksena on organisoida työn toteutusta ja osoittaa voimavarat työhön ympäristönsuojeluosastolla sekä tunnistaa hallinnon keskeiset yhteistyötahot hankkeessa. Lisäksi on tarkoituksena, että ympäristöministeriö asettaa vuoden 2019 alussa keskeisistä viranomaisista ja sidosryhmistä koostuvan työryhmän valmistelemaan ehdotuksen tarvittavien lainsäädäntömuutosten keskeisistä linjauksista.

Tausta

EU:n jätesäädöspaketti, joka valmisteltiin osana EU:n kiertotalouden toimenpideohjelmaa, sisältää neljä direktiiviä, joilla muutetaan kuutta jätealan direktiiviä (jäte-, pakkausjäte-, kaatopaikka-, romuajoneuvo-, sähkölaiteromu-, paristo- ja akkudirektiivi). Keskeisenä tavoitteena on tehostaa jätehierarkian noudattamista ja lisätä materiaalien resurssitehokasta käyttöä ja kierrätystä. Direktiivimuutokset tulivat voimaan heinäkuussa 2018 ja ne on pantava täytäntöön jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä 5.7.2020 mennessä.

Direktiiveissä asetetaan uudet, kunnianhimoiset tavoitteet yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätykselle sekä kaatopaikkakäsittelyn vähentämiselle. Tiukennetut kierrätysasteen laskentasaännöt lisäävät edelleen uusien tavoitteiden haasteellisuutta. Jäsenvaltiot veloitetaan myös toimiin jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi, uudelleenkäytön edistämiseksi sekä vaarallisten jätteiden ja muiden jätteiden jäljitettävyyden parantamiseksi. Tuottajavastuun vähimmäisvaatimuksilla pyritään harmonisoimaan ja tehostamaan jäsenvaltioiden tuottajavastuujärjestelmien toimintaa ja lisäämään niiden vaikuttavuutta. Sivutuotteita ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien säännöksiä selkiyttämällä sujuvoitetaan ja yhtenäistetään jäsenvaltioiden käytäntöjä materiaalien luokittelussa jätteeksi. Direktiivien täytäntöönpanon raportointia virtaviivaistetaan, mutta samalla tiukennetaan ja laajennetaan merkittävästi jätetietojen raportointivelvoitteita.

Komissio valmistelee parhaillaan useita jätedirektiivien säännöksiä täydentäviä säädöksiä muun muassa elintarvikejätteen määrän mittaamisesta, kierrätysasteen laskentasäännöistä sekä raportoinnista ja jätetietojen laadunvarmistuksesta. Suuri osa näistä komission päätöksistä on direktiivien mukaan annettava viimeistään 31.3.2019. Lisäksi komissio laatii direktiivien toimeenpanoa tukevia ohjeita muun muassa tuottajavastuun vähimmäisvaatimuksista ja jätteiden erilliskeräysvelvoitteista. Komissio valmistelee säädöksiä ja ohjeita yhteistyössä jäsenvaltioiden asiantuntijoiden kanssa hankkimalla tietoja jäsenvaltioista erilaisten kyselyjen avulla ja järjestämällä asiantuntijakokouksia.

Syyskuussa 2018 julkaisemassaan varhaisvaroitusraportissa (Early Warning) komissio tunnisti Suomen yhdeksi 14 jäsenvaltiosta, joiden arvioidaan olevan vaarassa jäädä yhdyskuntajätteen kierrätykselle asetetusta 50 %:n kierrätystavoitteesta vuonna 2020. Komissio antoi suosituksia Suomelle toimista, joiden avulla kierrätystavoitteiden saavuttamista voidaan edistää. Suositukset koskivat muun muassa vastuiden selkiyttämistä, eri toimijoiden yhteistoiminnan parantamista, taloudellisen ohjauksen tehostamista sekä erilliskeräyksen lisäämistä.

Jätedirektiivien täytäntöönpanon tueksi on Suomessa viime vuosien aikana toteutettu valtioneuvoston ja YM:n rahoituksella useita tutkimus- ja kokeiluhankkeita, joissa on selvitetty mm. tarvittavia ohjauskeinoja yhdyskuntajätteen kierrätyksen lisäämiseksi (KEIKKA 1 ja 2, JÄTEKIVA), erilliskeräyksen toteuttamisvaihtoehtoja (Monilokerokokeilu, TELAKETJU), jätemaksujen kannustavuuden lisäämistä (LAJITEHO), uusien kierrätysasteiden laskentasääntöjen vaikutusta tiedonkeruuseen ja kierrätysasteisiin (LASSE) sekä jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien menettelyjen sujuvoittamista.

Tavoite

Hankkeen tavoitteena on toteuttaa tarpeelliset lainsäädäntötoimet ja muut ohjauskeinot EU:n jätesäädöspaketin täytäntöönpanemiseksi asetettuun määräaikaan 5.7.2020 mennessä. Samalla toteutetaan myös muita tarpeellisia lainsäädäntömuutoksia siinä laajuudessa kuin se on mahdollista vaarantamatta direktiivien täytäntöönpanoaikataulua.

Keskeisenä tavoitteena on parantaa materiaalien käytön tehokkuutta sekä nostaa jätteiden kierrätys ja muu jätehuolto Suomessa uudelle tasolle ja EU:n edistyneimpien maiden joukkoon. Tavoitteena on ottaa käyttöön ohjauskeinot, joilla voidaan varmistaa direktiiveissä asetettujen kunnianhimoisten kierrätystavoitteiden saavuttaminen määräajassa. Näin voidaan konkreettisesti edistää kiertotalouden läpimurtoa Suomessa ja lunastaa paikka kiertotalouden edelläkävijämaana.

Hankkeen tavoitteena on myös ohjata ja tukea lainsäädäntömuutosten toimeenpanoa niin, että viranomaisilla ja toiminnanharjoittajilla olisi riittävät edellytykset uuden lainsäädännön käyttöönottoon ja soveltamiseen uuden lainsäädännön voimaantulosta lähtien.

Tehtävät

Lainsäädäntömuutosten valmistelu. Direktiivien täytäntöönpano edellyttää Suomessa merkittäviä muutoksia jätelakiin ja useimpiin jätealan asetuksiin (mm. VNAt jätteistä, kaatopaikoista, keräyspaperista, pakkauksista ja pakkausjätteistä, romuajoneuvoista, sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta, paristoista ja akuista, renkaista). Myös ympäristönsuojelulakia ja –asetusta on tarpeen eräiltä osin tarkistaa. Samalla valmistellaan myös muut mahdolliset tarpeelliset lainsäädäntömuutokset, jotka on mahdollista toteuttaa vaarantamatta täytäntöönpanoaikataulua. Keskeisten lainsäädäntömuutosten vaikutukset arvioidaan lainvalmisteluohjeiden mukaisesti.

Täytäntöönpanon kannalta suurin ja haastavin tehtävä on määritellä tarpeelliset lainsäädäntötoimet ja muut ohjaukeinot, joilla Suomi voi saavuttaa kiristyvät yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätystavoitteet. Työssä on arvioitava muun muassa eri toimijoiden yhteistoiminnan tehostamismahdollisuuksia (ml. järjestämis- ja kustannusvastuita), erilliskeräysvelvollisuuksien tiukentamista ja taloudellisten kannustimien käytön tehostamista. Komission syyskuussa 2018 Suomelle antamat varhaisvaroitusraportin suositukset on arvioitava ja otettava huomioon mahdollisuuksien mukaan.

Muita keskeisiä tehtäväkokonaisuuksia ovat tuottajavastuun vähimmäisvaatimusten, uudelleenkäytön edistämistä ja jätteen synnyn ehkäisyä, sivutuotteita ja jätteeksi luokittelun päättymistä sekä kirjanpitoa ja raportointia koskevien säännösten täytäntöönpano. Lisäksi on arvioitava tarvittavia toimia rakennus- ja purkujätteen materiaalihyödyntämisen tehostamiseksi.

Hallituksen esitys tarvittavista lakimuutoksista on saatava eduskuntaan viimeistään vuoden 2020 alkupuolella. Tämä tarkoittaa käytännössä, että hallituksen esitysluonnos on lähetettävä lausunnoille viimeistään syksyllä 2019. Asetusmuutosten keskeiset linjaukset on oltava valmiina lakiesitysten eduskuntakäsittelyn alkuun mennessä ja viimeisteltävä kevään 2020 aikana.

Komission lainsäädäntötyöhön vaikuttaminen. Vaikutetaan aktiivisesti ja rakentavasti direktiivien täytäntöönpanoa tukevien komission säädösten ja ohjeiden valmisteluun osallistumalla komission järjestämiin asiantuntijakokouksiin ja kommentoimalla säädösehdotuksia kirjallisesti. Suuri osa valmistelutyöstä painottuu vuoteen 2018 ja vuoden 2019 alkupuolelle, mutta työ jatkuu verrattain tiiviinä ainakin vuoteen 2020 saakka.

Jätetietojärjestelmän kehittäminen. Jätedirektiivi kannustaa jäsenvaltioita jätteen jäljitettävyyden parantamiseen ja edellyttää kaikilta toimijoilta sähköistä raportointia vaarallisista jätteistä. Uudet kierrätysasteen laskentasäännöt ja jätetietojen laaduntarkastusvaatimukset myös asettavat paineita jätetietojärjestelmän kehittämiseksi. Ylipäättäänkin on jätehuollon ohjaamisen ja seurannan kannalta tunnistettu kiireellinen tarve olennaisesti kehittää Suomen nykyistä, YLVA-järjestelmään pohjautuvaa jätetietojärjestelmää. Tavoitteena on tehostaa jättemateriaalivirtojen seuranta koko maan tasolla ja alueellisesti, parantaa jätetilastojen tietopohjaa ja helpottaa jätetietojen saatavuutta. Tietojärjestelmä voidaan rakentaa osaksi YLVA-järjestelmää tai erillisenä, jolloin varmistetaan yhteensopivuus ja -toimivuus YLVA-järjestelmän kanssa. Suunnitelma tietojärjestelmän kehittämisestä on tarkoitus laatia vuoden 2019 aikana ja toteuttaa järjestelmää vaiheittain vuodesta 2020 lähtien.

Viestintä ja vuorovaikutus. Viestinnän avulla varmistetaan, että sidosryhmät saavat avointa ja helposti saatavilla olevaa tietoa valmistelusta ja mahdollisuuksista osallistua siihen. Onnistunut viestintä auttaa ympäristöministeriötä turvaamaan hankkeen toimeenpanoa. Hankkeelle laaditaan viestintäsuunnitelma, jossa viestinnän ja vuorovaikutuksen kohde- ja sidosryhmät, välineet jne. tarkennetaan. Keskeisten sidosryhmien kanssa toteutetaan yksi tai useampi viestintäkampanja, jolla motivoidaan kansalaisia ja yrityksiä esimerkiksi biojätteen ja muiden kierrätettävien jätteen lajitteluun.

Jätelain toimeenpanon ohjaus ja tuki. Valmistellaan tiedotus- ja koulutusmateriaalia eri kohderyhmille sekä järjestetään koulutusta erityisesti valtion ja kuntien viranomaisille. Tiedotusta ja koulutusta pyritään järjestämään mahdollisimman paljon jo ennen lakimuutosten voimaantuloa.

Organisointi ja aikataulu

Alustavat luonnokset lainsäädäntömuutoksiksi ja vaihtoehtoiset ratkaisut keskeisistä linjauksista valmistellaan virkatyönä ympäristöministeriössä valmistuneiden taustaselvitysten, komission

varhaisvaroitUSRaportin suositusten sekä laajojen sidosryhmäkonsultaatioiden pohjalta loppuvuoden 2018 ja kevään 2019 aikana.

Työryhmä perustetaan helmi-maaliskuussa 2019 linjaamaan keskeisiä ratkaisuja virkamiesvalmistelun pohjalta. Työryhmään kutsutaan keskeiset ministeriöt, muut viranomaiset ja sidosryhmät. Tarkoituksena on, että ryhmä työskentelisi tiiviisti niin, että sen ehdotukset valmistuisivat kesäkuussa 2019. Tarvittaessa nimetään pienempiä alatyöryhmiä tietyn asiakokonaisuuden valmistelua varten. Luonnos hallituksen esitykseksi valmistellaan lausuntokierrosta varten alkusyksyllä 2019 sekä viimeistellään lausuntojen pohjalta ja viedään valtioneuvoston hyväksyttäväksi viimeistään alkuvuodesta 2020.

Työn etenemistä ja tuloksia esitellään ja keskeisistä linjauksista keskustellaan säännöllisesti jätealan strategisessa yhteistyöryhmässä. Tarvittaessa järjestetään erillisiä asiantuntijoille ja sidosryhmille tarkoitettuja ideointityöpajoja sekä muita tilaisuuksia erityisesti kysymyksistä, sekä yleinen kuuleminen hallituksen esitystä koskevan lausuntokierroksen yhteydessä.

Hankkeen eri osakokonaisuuksien alustava aikataulu on seuraava:

	-18	2019												2020											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Lainsäädäntömuutosten valmistelu	alustava valm, taustaselvitykset	Työryhmä						HE lausunnot ja viimeistely						HE eduskunta						Lait voimaan					
		HE:n valmistelu						Asetusluonnosten valmistelu						Lausuntokierrokset Viimeistely						VN Asetukset voimaan					
Komission säädösten ja ohjeiden valmistelu	31.3. säädösten valm. kokoukset, kommentointi	Muiden säädösten ja ohjeiden valmistelu																							
Jätetietojärjestelmän kehittäminen	Tietotarpeiden tunnistaminen, kehittämissuunnitelma, priorisointi												Hankinnan vaatimusmäärittely, hankintaprosessi						Alustakehitys						
Viestintä * tiedotuksen ajankohdat	Suunnitelma						Viestinnän toteutus suunnitelman mukaisesti						*						*						
Toimeenpanon ohjaus ja tuki																									

Hankkeen päävastuu on ympäristönsuojeluosaston materiaalitalous -yksiköllä (Y 3), mutta hankkeeseen osallistuu myös valmistelija päästöt ja riskit -yksiköstä (Y 1). Yhteistyötä tehdään rakennetun ympäristön osaston (RYMO) kanssa erityisesti rakennus- ja purkujätteisiin liittyvissä kysymyksissä, luontoympäristöosaston kanssa maa- ja meriympäristön roskaantumisen ehkäisemiseen liittyvissä kysymyksissä ja tieto- ja viestintä -tulosalueen (TIEVIE) kanssa viestintäasioissa. Muita keskeisiä yhteistyötahoja ovat Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Suomen ympäristökeskus ja Tilastokeskus. Hankkeen koordinoinnista vastaa ympäristöneuvos Riitta Levinen (varalla Tarja-Riitta Blauberg). Hankkeeseen osallistuvat henkilöt sekä heidän pääasialliset tehtävänsä ja niihin käyttämänsä arvioitu työpanos (% työajasta) on liitteenä.

Hankkeen linjauksista ja etenemisestä raportoidaan ympäristönsuojeluosaston johtoryhmälle ja YM:n virkajohtoryhmälle.

Resurssit

Hankkeen voimavaratarve ympäristöministeriössä on karkean arvion mukaan noin 4,5–5 htv vuonna 2019 ja noin 2,5–4 htv vuonna 2020 (+ avustava työ). Suunnittelu- ja kehittämisvaroja arvioidaan tarvittavan (2018 ja aiemmin myönnetyn lisäksi) vähintään noin 200 000 euroa seuraavan kahden vuoden aikana (+ jätetietojärjestelmän kehittämiseen tarvittava rahoitus useamman vuoden aikana yhteensä n. 2 milj. €). Lisäksi tarvitaan noin 10 000 – 20 000 euroa toimintamenomäärärahoja erilaisten tilaisuuksien, koulutuksen ym. järjestämiseen.

Ylijohtajan sijaisena,
Hallitusneuvos

Oili Rahnasto

Ympäristöneuvos

Anna-Maija Pajukallio

LIITE Hankkeeseen osallistuvat henkilöt

JAKELU Liitteessä mainitut henkilöt

TIEDOKSI kansliapäällikkö, YM osastot, YSO yksiköt, PIRELY, SYKE, Tilastokeskus

LIITE

Hankkeeseen osallistuvat henkilöt sekä heidän pääasialliset tehtävänsä ja niihin käyttämänsä arvioitu työpanos (% työajasta)

Nimi	Pääasialliset tehtävät	Arvioitu työpanos %		
		2018	2019	2020
YSO/Y3 Materiaalitalous				
Anna-Maija Pajukallio	<ul style="list-style-type: none"> - yksikön päällikkö - resursointi - työryhmän puheenjohtaja 	5	15	10
Riitta Levinen	<ul style="list-style-type: none"> - hankkeen koordinointi - kierrätystavoitteiden saavuttamista tukevien ohjauskeinojen valmistelu - komission säädösten ja ohjeiden valmisteluun osallistuminen ja työn koordinointi - vaikutusarviointien koordinointi - jätetietojärjestelmä - työryhmän varapuheenjohtaja 	50	75	75
Tarja-Riitta Blauberg	<ul style="list-style-type: none"> - hankkeen koordinointi (varalla) - tuottajavastuun vähimmäisvaatimukset - pakkausten jätehuolto, pakkausjätedirektiivi - romuajoneuvo-, paristo- ja SER-direktiivien muutokset - työryhmän pysyvä asiantuntija 	30	65	50
Ella Särkkä	<ul style="list-style-type: none"> - päävastuu säädösvalmistelusta - jäte- ja kaatopaikkadirektiivit - jäteöljy - muut kuin direktiiveistä johtuvat lainsäädännön muutostarpeet - työryhmän sihteeri 	15	70	60
Eevaleena Häkkinen SYKE/YM	<ul style="list-style-type: none"> - lainsäädäntömuutosten substanssiasiantuntija - vaikutusarvioinnit - vaaralliset jätteet - SVHC-aineita sisältävän esineen jakelijan ilmoitus ECHA-rekisteriin - kirjanpito- ja raportointivelvollisuudet, jätetietojärjestelmä - kansainväliset jätesiirrot - työryhmän sihteeri 	-	95	?
Sirje Stén	<ul style="list-style-type: none"> - yhdyskuntajätehuoltoon liittyvät linjaukset - jättesuunnittelu - jätteen synnyn ehkäisy, roskaantuminen 	5	40	25

	<ul style="list-style-type: none"> - täytäntöönpanoa tukevien selvitysten ohjaaminen - viestintä, toimeenpanon ohjaus 			
Kaija Järvinen	<ul style="list-style-type: none"> - juridiset kysymykset - sivutuote- ja end-of-waste – säännökset - jätehuoltorekisteri (ml. sähköinen siirtoasiakirja, ulkomaiset jätteenkuljettajat) 	5	40	20
Jenni Lehtonen	<ul style="list-style-type: none"> - jätetietojärjestelmän koordinointi - kirjanpitovelvollisuudet 	10	50	?
Y3/kemikaalitiimi	<ul style="list-style-type: none"> - SVHC-aineita sisältävän esineen jakelijan ilmoitus ECHA-rekisteriin 	5	5	5
N.N?	<ul style="list-style-type: none"> - mahd SUP-direktiivin täytäntöönpanoon liittyvät valmistelut, esim. yhteydet tuottajavastuun vähimmäisvaatimukseen 			
Tia Laine-Ylijoki-Laakso YSO/Y1	<ul style="list-style-type: none"> - ympäristönsuojelulain ja – asetuksen muutokset 			
Muut Y3-yksikön asiantuntijat (Else Peuranen/Eini Lemmelä, Marja-Riitta Korhonen, Taina Nikula, Marja Saarnilehto)	<ul style="list-style-type: none"> - konsultointi asiantuntijan vastuutehtäviin liittyvissä kysymyksissä 			
Keskeiset hallinnon yhteistyökumppanit				
Pirkanmaan ely-keskus/ tuottajavastuu	<ul style="list-style-type: none"> - tuottajavastuun vähimmäisvaatimukset - pakkaus-, romuajoneuvo-, SER- ja paristodirektiivien täytäntöönpano 			
YM/RYMO/Harri Hakaste, Matti Kuittinen	<ul style="list-style-type: none"> - rakennus- ja purkujätteen erilliskeräys, hyödyntäminen ja seuranta - siirtoasiakirjavelvollisuus 			
YM/LYMO	<ul style="list-style-type: none"> - maa- ja meriympäristön roskaantumisen ehkäisy ja vähentäminen 			
YM/ VIE/ Ulla Ahonen	<ul style="list-style-type: none"> - viestintä, tiedottaminen - kampanjat 			
SYKE	<ul style="list-style-type: none"> - raportointivaatimukset - jätteen kansainväliset siirrot - tuki vaikutusarviointeihin 			
Tilastokeskus	<ul style="list-style-type: none"> - vaikutukset tiedonkeruuseen, tilastointiin ja raportointiin 			